

Bornholms Regionskommune
Ullasvej 23
3700 Rønne
Att.: Carsten Scheiby

Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K

Tel : 33 92 33 70
Fax : 33 91 33 88
E-mail : kum@kum.dk
Web : www.kum.dk

9. september 2015

Afgørelse vedrørende klage over fredning af Rønne Elektricitetsværk og Badeanstalt

Kulturstyrelsen traf den 26. marts 2015 afgørelse om at frede Rønne Elektricitetsværk og Badeanstalt, Lille Madsegade 32, 3700 Rønne (1910-12 af Anton Rosen med senere tilbygninger og den åbne plads mod lille Madsegade), matr. nr. 1360 og 13591, Bornholms Regionskommune.

Du har den 16. april 2015 på vegne af Bornholms Regionskommune klaget over Kulturstyrelsens afgørelse til Kulturministeriet.

Kulturministeriets afgørelse

Kulturministeriet *stadfæster* Kulturstyrelsens afgørelse af 26. marts 2015 om fredning af Rønne Elektricitetsværk og Badeanstalt.

Baggrunden for Kulturministeriets afgørelse følger nedenfor.

Sagsfremstilling

Den 26. marts 2015 traf Kulturstyrelsen afgørelse om at frede Rønne Elektricitetsværk og Badeanstalt.

Den 16. april 2015 klagede du på vegne af Bornholms Regionskommune over Kulturstyrelsens afgørelse.

Den 21. april 2015 oversendte Kulturstyrelsen din klage og sagens materiale til Kulturministeriet.

Den 1. juni 2015 modtog Kulturministeriet Kulturstyrelsens udtalelse i sagen. Samme dag sendte ministeriet styrelsens udtalelse i partshøring hos dig.

Den 23. juni 2015 meddelte Bornholms Regionskommune Kulturministeriet, at kommunen fastholder sit oprindelige høringssvar og ikke har yderligere at tilføje.

Det Særlige Bygningssyns udtalelse

Det Særlige Bygningssyn har på et møde den 27. august 2014 udtalt sig om en fredning af Rønne Elektricitetsværk og Badeanstalt. Af udtalelsen fremgår, at

- bygningssynet finder, at Rønne Elektricitetsværk og Badeanstalt, Lille Madsegade 32, 3700 Rønne (1929-12 af Anton Rosen med senere tilbygninger og den åbne plads mod Lille Madsegade) har de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning,
- for så vidt angår formålet med fredningen anfører bygningssynet, at
 - formålet med fredningen er at bevare et kulturhistorisk væsentligt anlæg bestående af elværk og badeanstalt samt at bevare et af arkitekt Anton Rosens karakteristiske værker,
- for så vidt angår den miljømæssige værdi anfører bygningssynet, at
 - den miljømæssige værdi knytter sig til beliggenheden, idet anlægget skiller sig ud fra nærområdets små, lave beboelseshuse men samtidig tilpasser sig yderkanten af byens historiske kerne, hvor også andre store bygninger findes, for eksempel Kulturhistorisk Museum og den tidligere Tekniske Skole,
 - anlægget har en markant komposition set fra Lille Madsegade med elværket som hovedbygning og de to øvrige bygninger, bestyrerbolig og badstue, som længer omkring en samlende plads,
 - hertil kommer, at anlægget med sin størrelse og sit udtryk tydeligt signalerer offentligt opført byggeri, og at badstuen danner et markant fixpunkt i gadebilledet,
- for så vidt angår den kulturhistoriske værdi anfører bygningssynet, at
 - den kulturhistoriske værdi knytter sig til funktionen som elværk og badstue samt til den arkitektur – og stilhistoriske periode i begyndelsen af 1900-tallet, hvor Anton Rosen var en markant arkitekt,
 - de første elværker i Danmark blev opført i 1890'erne, og elværket i Rønne tilhører dermed en forholdsvis ny, industriel bygningstype, der har fået sit eget arkitektoniske udtryk med høje maskinrum med kraner og løbespor, store vinduer til dagslysindtag, flisebeklædte gulve og vægge samt med forskellige nationalhistoriske referencer,
 - badeanstalten i Rønne er et vigtigt kulturhistorisk vidnesbyrd om levevilkårene i byerne i begyndelsen af 1900-tallet, hvor der var kommet større fokus på sundhed og hygiejne, men hvor badeværelser i boligerne ikke var noget almindeligt fænomen,
 - den kulturhistoriske værdi endvidere knytter sig til badstuens tårn, der fungerer som et fixpunkt i gaden og på afstand indikerer sin særlige funktion som vandbeholder,
 - hertil kommer, at der er kulturhistorisk værdi knyttet til anlæggets tidstypiske, arkitektoniske fremtræden med udtryk fra Arts and Crafts-

- bevægelsen, skønvirke og nationalromantikken, herunder brugen af tegl, tømmer og natursten,
- især dele af detaljeringen har træk fra skønvirke, for eksempel badstuens inskription fra 1912,
 - bestyrerboligen minder med sine uprofilede gavlskorstene om engelsk cottage-stil og Arts and Crafts-bevægelsen, mens både elværket og bestyrerboligen også peger mod Bedre Byggeskik i proportioner og enkelthed,
 - i det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til den moderne og funktionelle tilgang som blandt anses ses i maskinhallens stålspær samt i vandbeholderens jernbeton,
 - det også er et moderne træk, at der lægges vægt på velfungerende planløsninger og rumforløb, for eksempel i bestyrerboligen, hvor vinduerne er placeret indefra efter plandisponeringen og ikke udefra i forhold til facaderne,
- for så vidt angår den arkitektoniske værdi anfører bygningssynet, at
- de arkitektoniske værdier knytter sig både til bygningsensemblet som en veldisponeret og harmonisk enhed og til de enkelte bygningers arkitektoniske udtryk og detaljering,
 - anlægget således er både funktionelt og dekoreret, både enkelt og ekspressivt og er et velbevaret eksempel på, at Anton Rosen på overbevisende måde formår at kombinere materialer og udtryk til en samlet arkitektonisk helhed med sin helt egen karakter,
 - selvom de enkelte bygninger har forskellige hovedformer, opfattes de som et samlet anlæg bundet sammen omkring pladsen (den oprindelige have) og af det samme byggemateriale med sokler af marksten, mur af røde teglsten i blankmur og teglhængte tage,
 - hovedformerne er let aflæselige og har hver deres geometri i en vekslen mellem stort og småt, højt og lavt, horisontalt og vertikalt,
 - elværket og bestyrerboligen har knappe og skarpskårne hovedformer uden tagudhæng, mens badstuen adskiller sig med blandt andet tagudhæng, rendejern med forsiringer og en større detaljerigdom og ekspressiv form,
 - det giver et anlæg med både bastant tyngde og lethed i kraft af variationen,
 - anlæggets og de enkelte bygningers soliditet får modspil af de mange detaljer i murværket skabt af formsten, mønstermurværk eller indarbejdede granitsten i præcist tilhuggede kvadre eller naturligt formede marksten,
 - i det indre knytter de arkitektoniske værdier sig især til elværkets centrale maskinrum der med sit anseelige volumen, synlige tagkonstruktion og smukke lysindfald dramatisk og stort, og samtidig har det elementer i menneskelig skala i form af flisebeklædningen og fyldingsdørene,
- for så vidt angår de bærende fredningsværdier anfører bygningssynet, at

- de bærende fredningsværdier knytter sig til det samlede anlægs disponering på grunden, sammenhængen mellem de enkelte bygninger omkring den åbne plads mod gaden og bygningens enhed i kraft af anvendelsen af de samme materialer med tunge mure af røde sten i blankmur, opsprossede vinduer, skorstene og teglhængte tage med store tagflader og karakteristiske kviste,
- hertil kommer de enkelte bygningers karakteristiske, arkitektoniske udtryk med alle oprindelige bygningsdele og detaljer, herunder vinduer og døre med beslåning, trapper, værn, formsten, mønstermurværk og brug af granit-kvadere og marksten,
- i det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til hoveddisponeringen i elværket med det store maskinrum som det centrale rum med en række sekundære rum fordelt langs facaderne samt til indretningen af badstuens tårn med vandbeholderen på 1. sal med åbent tagrum,
- til maskinrummet som et stort, uopdelt rum med synlig tagkonstruktion, ovenlysvinduer og dekorerede, fliseklædte vægge,
- hertil kommer de oprindelige bygningsdele og – detaljer, herunder især dem, der knytter sig til elværkets industrielle oprindelige: kranspor, kranen og essen i smedjen samt i badstuen til systemet med vandbeholderen omkring skorstenen.

Høringssvar i forbindelse med Det Særlige Bygningssyns udtalelse

På vegne af Bornholms Regionskommune anfører du i høringssvar af 19. december 2014, at

- bygningen er omfattet af den bevarende lokalplan nr. 051 for bevaring og udvikling af Rønne,
- endvidere er bygningen omfattet af lokalplan nr. 068 for Stenbanen og det tidligere elværk i Rønne, som i § 5 har bevaringsbestemmelser for bygningens proportioner, materialer og bygningsdetaljer.
- kommunalbestyrelsen på den baggrund indstiller, at bygningen ikke fredes, da lokalplanerne sikrer bygningens facadearkitektur, og da en fredning vil kunne vanskeliggøre en fremtidig udnyttelse af bygningen,
- kommunalbestyrelsen grundlæggende er af den opfattelse, at bygningsbevaring bedst sker gennem bygningens fortsatte brug eller under hensyntagen til en fremtidig anvendelse,
- skulle fredningen blive gennemført, henstiller kommunalbestyrelsen derfor, at der i udstrakt grad tages hensyn til bygningens udnyttelse til nye formål, herunder krav til adgang, miljøkrav (efterisolering m.v.) og udnyttelsen af rumhøjden,
- dette tilsiger, at de bærende bevaringsværdier i hovedsagen bør knyttes til de udvendige forhold.

Kulturmiljørådet for Bornholm anfører i høringssvar af 3. januar 2015, at

- Kulturmiljørådet afholdt møde med besigtigelse den 25. november 2014,
- bygningen har stået tom i en længere årrække, og der er ikke udsigt til, at man kan finde en anvendelse for det smukke bygningskompleks,
- en fredning vil reducere anvendelsesmulighederne, idet ønsker om eventuelt nye indgange, indskud af etagedæk, isolerende foranstaltninger mv. vil kræve tilladelse, og en række afgørende elementer vil givetvis være i modstrid med de bærende fredningsværdier,
- bygningen er omfattet af den bevarende lokalplan nr. 051 for bevaring og udvikling af Rønne samt lokalplan nr. 068 for Stenbanen og det tidligere elværk i Rønne, som i § 5 har bevaringsbestemmelser for bygningens proportioner, materialer og bygningsdetaljer,
- Kulturmiljørådet på den baggrund indstiller, at bygningen ikke fredes, da lokalplanerne sikrer bygningens facadearkitektur, og da en fredning vil kunne vanskeliggøre en fremtidig interesse for en udnyttelse af bygningen,
- Kulturmiljørådet grundlæggende er af den opfattelse, at bygningsbevaring bedst sker gennem bygningernes fortsatte/fremtidige brug,
- skulle fredningen blive gennemført, henstiller Kulturmiljørådet derfor, at der i udstrakt grad tages hensyn til bygningens nye formål, herunder krav til adgang, miljøkrav og udnyttelsen af rumhøjden,
- dette tilsiger, at de bærende bevaringsværdier i hovedsagen bør knyttes til de udvendige forhold.

Rønne Byforening anfører i høringssvar af 4. januar 2015, at

- Rønne Byforening hermed giver sin fulde støtte til Det særlige Bygningssyns forslag om fredning af Rønne Elektricitetsværk og Badeanstalt, omfattende elektricitetsbygningen, badeanstalten og den tidligere bestyrerbolig samt mellembygningen mellem elværket og bestyrerboligen og den murede bue, der forbinder elværket og badeanstalten, samt den åbne plads mod Lille Madsegade,
- i fredningsforslaget er elværkets bygningskompleks grundigt beskrevet, og der er argumenteret for fredningsværdierne, som Rønne Byforening helt kan tilslutte sig,
- Rønne Elværk tidligere har været foreslået fredet,
- byforeningen har haft lejlighed til at besigtige elværket og kan tilslutte sig de anbefalinger, der er fremsat i fredningsforslaget,
- det ikke er ”hvilken som helst” arkitekt, der har tegnet bygningsanlægget med elværk, badeanstalt og direktørbolig,
- Anton Rosen er agtet i den danske arkitekturhistorie, og flere af hans værker er da også fredede,
- Anton Rosen havde en meget stor produktion bag sig og var allerede i 1910 en kendt arkitekt, som få år forinden blev udnævnt til professor,
- så vidt vides, er Rønne Elværk hans eneste industribyggeri, og det er derfor rimeligt at frede dette bygværk blandt flere andre af Rosens fredede bygninger,

- Anton Rosen designede sine byggerier til mindste detalje, ofte med stor originalitet, og det gælder også Rønne Elværk og Badeanstalt,
- set ud fra et lokalt kulturhistorisk synspunkt er det væsentligt at respektere og bevare et bygningsværk som dette i sin helhed alene af den grund, at man i 1910 besluttede at engagere en på det tidspunkt moderne arkitekt til at tegne Rønnes første store elværk,
- elværket nogle år efter blev udvidet (i 1925), og på det tidspunkt har man respekteret den endnu levende Anton Rosen (han døde i 1928) ved at udforme tilbygningen i både form, materiale og detaljer, så man vanskeligt kan skelne det fra Rosens første og oprindelige lidt mindre hal,
- helt så respektfuld var man ikke i 1938, hvor den sidste tilføjelse blev bygget men dog meget lig i materialevalg,
- elværket i øvrigt i mange år var Rønnes første fjernvarmeværk, som forsynede flere store bygninger med varme, blandt andet Teknisk Skole og Bornholms Museum,
- elværket ikke har manglet lokal bevågenhed inden for de seneste par årtier,
- således er der udarbejdet en god og grundig beskrivelse i et lokalt historisk tidskrift, Bornholmske Samlinger,
- der tidligere har været ambitiøse planer for elværkets anvendelse og forsøg på en transformation af bygningsanlægget,
- det dog dengang blev skrinlagt af økonomiske grunde og usikkerhed for fremtidens drift,
- Bornholms Regionskommune passer og plejer anlægget, og en del af bygningerne anvendes til forskellige formål,
- den store hal står helt ryddet og ubenyttet efter anvendelse til maskinfabrik – klar til en kreativ udnyttelse,
- byforeningen er vidende om, at Bornholms Regionskommune og Kulturmiljørådet ikke anbefaler, at bygningsanlægget fredes, blandt andet med henvisning til konsekvenser af både økonomiske og administrative hensyn,
- byforeningen imidlertid er af den opfattelse, at netop en bygningsfredning vil give bygningsanlægget en sådan status, at blandt andet fonde vil være mere tilbøjelige til at støtte en kommende udnyttelse af elværket, idet en fredning vil sikre, at værdierne vil blive tilgodeset på en kvalitativ måde i dialog med Kulturstyrelsen,
- man måske kunne stille sig tilfreds med, at elværket er omfattet af en lokalplan 019, hvori der er bevaringsbestemmelser, og elværket ligger desuden inden for den bevarende lokalplan 051, hvis bestemmelser vil blive anvendt ved en byggesagsbehandling,
- bestemmelserne dog alene gælder bygningernes ydre – for det indre gælder byggelovens bestemmelser,
- der således vil være ”frit spil” for det indvendige, og det er med denne bygning væsentligt at tilgodeset bygningens både ydre og indre værdier som beskrevet i fredningsforslaget,

- det i øvrigt er velkendt, at bevarende lokalplaner ikke er garanti for en sikring af bygningernes bevaring, idet der med politisk og administrativt skifte kan ændres i bevaringens præmisser.

Kulturstyrelsens afgørelse

I afgørelse af 26. marts 2015 anfører Kulturstyrelsen, at

- styrelsen har besluttet at frede Rønne Elektricitetsværk og Badeanstalt,
- beslutningen er truffet efter § 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer,
- *(Herefter følger styrelsens redegørelse for indholdet af de indkomne høringssvar, som ikke gengives.)*
- styrelsen er vidende om, at bygningerne er omfattet af de gældende lokalplaner 051 og 068 men har vurderet, at Elektricitetsværk og Badeanstalt har de væsentlige arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning, og at det samlede anlæg er af national betydning,
- styrelsen samtidig, ligesom Rønne Byforening i høringssvaret af 4. januar 2015, gør opmærksom på, at lokalplanerne udelukkende kan regulere anlæggets ydre udtryk,
- det er styrelsens vurdering, at forståelsen af anlæggets arkitektoniske og kulturhistoriske værdier i afgørende grad knytter sig til samspillet mellem den ydre og den indre rumlighed, detaljering og materialeholdning, og at bevaringen af anlægget derfor bedst sker gennem en fredning,
- styrelsen er af den holdning, at det er gennem benyttelsen, at anlægget bedst beskyttes, og at det er af stor betydning, at bygningerne får en ny funktion,
- styrelsen samtidig finder, at en nyindretning bør ske under hensyntagen til de bærende fredningsværdier,
- hvad angår adgangsforhold, er styrelsen særdeles opmærksom på tilgængelighed for alle brugere,
- styrelsen derfor ikke mener, at en fredning vil stå i vejen for ændringer, der kan skabe adgangsforhold for alle brugere,
- hvad angår udnyttelsen af bygningerne, herunder miljøkrav, ønsker styrelsen fremadrettet, i tæt dialog med Bornholms Regionskommune, at afklare, hvordan anlægget bedst muligt kan vedligeholdes, hvordan de funktionelle udfordringer omkring de store, åbne rum kan imødekommes, samt hvor og hvordan fremtidige tilpasninger og ændringer kan ske i respekt for de bærende fredningsværdier.

(Kulturstyrelsen henviser herefter til Det Særlige Bygningssyns argumentation)

Klagepunkterne

I klage af 16. april 2015 anfører du på vegne af Bornholms Regionskommune, at

- bygningen er omfattet af den bevarende lokalplan nr. 051 for bevaring og udvikling af Rønne,

- endvidere er bygningen omfattet af lokalplan nr. 068 for Stenbanen og det tidligere elektricitetsværk i Rønne, som i § 5 har bevaringsbestemmelser for bygningens proportioner, materialer og bygningsdetaljer,
- kommunalbestyrelsen på den baggrund påklager, at bygningen fredes, da lokalplanerne sikrer bygningens facadearkitektur, og en fredning vil kunne vanskeliggøre en fremtidig udnyttelse af bygningens indre,
- kommunalbestyrelsen grundlæggende er af den opfattelse, at bygningsbevaring bedst sker gennem bygningens fortsatte brug eller under hensyntagen til en fremtidig anvendelse,
- skulle fredningen blive gennemført, henstiller kommunalbestyrelsen derfor, at der i udstrakt grad tages hensyn til bygningens udnyttelse til nye formål, herunder krav til adgang, miljøkrav (efterisolering m.v.) og udnyttelsen af rumhøjden,
- kommunen forudser store problemer i forbindelse med et eventuelt salg eller ved selv at kunne udnytte bygningen konstruktivt, såfremt en indvendig fredning fastholdes,
- dette tilsiger, at de bærende bevaringsværdier i hovedsagen bør knyttes til de udvendige forhold.

Kulturstyrelsens udtalelse

I udtalelse af 1. juni 2015 anfører Kulturstyrelsen, at

- styrelsen i det hele kan henholde sig til afgørelsen af 26. marts 2015,
- styrelsen, som det også fremgår af afgørelsen af 26. marts 2015, er vidende om, at bygningerne er omfattet af de gældende lokalplaner 051 og 068,
- styrelsen dog, efter indstilling fra Det Særlige Bygningssyn, har vurderet, at Rønne Elektricitetsværk og Badeanstalt har de væsentlige arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning, og at det samlede anlæg er af national betydning,
- det er Kulturstyrelsens vurdering, at forståelsen af anlæggets arkitektoniske og kulturhistoriske værdier i afgørende grad knytter sig til samspillet mellem den ydre og den indre rumlighed, detaljering og materialeholdning, og at bevaringen af anlægget derfor bedst sker gennem en fredning, idet de nævnte lokalplaner udelukkende kan regulere anlæggets ydre udtryk,
- styrelsen er enig med klager i, at det er gennem benyttelsen, at anlægget bedst beskyttes, og at det er af stor betydning, at bygningerne får en ny funktion,
- styrelsen generelt er særdeles opmærksom på tilgængelighed for alle brugere af fredede bygninger,
- styrelsen derfor ikke mener, at en fredning vil stå i vejen for ændringer, der kan skabe adgangsforhold for alle brugere,
- som det fremgår af afgørelsen af 26. marts 2015, ønsker Kulturstyrelsen fremadrettet, i tæt dialog med Bornholms Regionskommune, at afklare, hvordan anlægget bedst muligt vedligeholdes, hvordan de funktionelle udfordringer omkring de store, åbne rum kan imødekommes, samt hvor og hvordan fremtidige tilpasninger og ændringer kan ske i respekt for de bærende fredningsværdier, herunder miljøkrav i form af efterisolering etc.,

- afslutningsvis kan det nævnes, at Kulturstyrelsen har indgående kendskab til en række lignende, fredede bygningsværker, som har fået tilføjet nye funktioner i respekt for de bærende fredningsværdier,
- herunder er nævnt enkelte eksempler på sådanne transformationer af fredede bygninger:
 - Vandflyverhangaren på Holmen i København
 - Meldahls Smedje på Holmen i København
 - Thomas B. Thriges Kraftvarmeværk i Odense
 - Pakhuset på Nordhavnsgade 4 i Aarhus.

Supplerende bemærkninger

I partshøringssvar af 23. juni 2015 oplyses, at Bornholms Regionskommune fastholder sit oprindelige høringssvar og ikke har yderligere at tilføje.

Retsgrundlaget

Grundlaget for Kulturministeriets afgørelse udgøres af lovgivningen, Kulturstyrelsens sagsbehandling, høringssvar og af de indkomne bemærkninger.

Det fremgår af lovebekendtgørelse nr. 685 af 9. juni 2011 om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer med senere ændring (bygningsfredningsloven) § 1, stk. 1, at formålet med loven er at værne landets ældre bygninger af arkitektonisk, kulturhistorisk eller miljømæssig værdi, der belyser bolig-, arbejds- og produktionsvilkår og andre væsentlige træk af den samfundsmæssige udvikling.

Af bygningsfredningslovens § 3 fremgår, at kulturministeren kan frede bygninger af væsentlig arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi, som er over 50 år gamle. Det følger af § 3, stk. 1, 2. pkt., at bygninger, uanset deres alder, kan fredes, når det er begrundet i deres fremragende værdi eller i andre særlige omstændigheder.

Kompetencen til at træffe afgørelse om fredning efter bygningsfredningsloven er delegeret til Kulturstyrelsen i medfør af bekendtgørelse nr. 1442 af 12. december 2010 om henlæggelse af opgaver og beføjelser til Kulturarvsstyrelsen – nu Kulturstyrelsen § 9, stk. 1, nr. 2.

Sagen er påklaget til Kulturministeriet i medfør af bygningsfredningslovens § 24, stk. 3, og delegationsbekendtgørelsens § 12, stk. 1.

Kulturministeriets begrundelse

Kulturministeriet finder, at Rønne Elektricitetsværk og Badeanstalt har de væsentlige arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning, og at det samlede anlæg er af national betydning.

Ministeriet har ved stadfæstelsen af Kulturstyrelsens afgørelse af 26. marts 2015 lagt vægt på Det Særlige Bygningssyns samt Kulturstyrelsens vurdering af, at anlægget har en række bærende fredningsværdier, som kan begrunde en fredning, herunder det

samlede anlægs disponering på grunden, sammenhængen mellem de enkelte bygninger omkring den åbne plads mod gaden og bygningens enhed i kraft af anvendelsen af de samme materialer med tunge mure af røde sten i blankmur, opsprossede vinduer, skorstene og teglhængte tage med store tagflader og karakteristiske kviste. Hertil kommer de enkelte bygningers karakteristiske, arkitektoniske udtryk med alle oprindelige bygningsdele og detaljer, herunder vinduer og døre med beslåning, trapper, værn, formsten, mønstermurværk og brug af granit-kvadere og marksten.

Ministeriet har endvidere lagt vægt på anlæggets indre bærende fredningsværdier, som knytter sig til hoveddisponeringen i elværket med det store maskinrum som det centrale rum med en række sekundære rum fordelt langs facaderne samt til indretningen af badstuens tårn med vandbeholderen på 1. sal med åbent tagrum. Hertil kommer maskinrummet som et stort, uopdelt rum med synlig tagkonstruktion, ovenlysvinduer og dekorerede, fliseklædte vægge. Endvidere har anlægget en række oprindelige bygningsdele og -detaljer, som blandt andet knytter sig til elværkets industrielle oprindelse, herunder kranspor, kranen og essen i smedjen samt i badstuen til systemet med vandbeholderen omkring skorstenen.

Da anlæggets arkitektoniske og kulturhistoriske værdier i afgørende grad knytter sig til samspillet mellem det ydre og det indre udtryk, er det ministeriets vurdering, at bevaring af anlægget bedst sker ved en fredning, idet de relevante lokalplaner alene beskytter anlæggets ydre udtryk.

Kulturministeriet bemærker i øvrigt, at der hos Kulturstyrelsen kan søges om økonomisk støtte til bygningsarbejder. Støtten kan ydes i form af tilskud, lån, brugte byggematerialer og sagkyndig bistand.

Denne afgørelse kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

Med venlig hilsen

Amalie Bang
Fuldmægtig